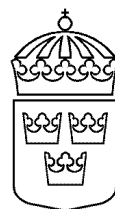


Riksdagens protokoll

2001/02:39

Måndagen den 3 december



Protokoll
2001/02:39

Kl. 10.00 – 11.06
11.45 – 11.46

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 26 och 27 november.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:97

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:97 av Sven Brus (kd) om arvsskatten.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 27 november 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2001/02:98

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:98 av Ulla-Britt Hagström (kd) om arbetsgi-
varavgiften.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 27 november 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

3 § Svar på interpellation 2001/02:104 om attityder i skolan

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder jag avser vidta för att underlätta för lärarna att kunna föra en kritisk skoldebatt och vilka åtgärder jag avser att vidta för att stimulera till ökat föräldrainflytande i skolan.

Statens skolverks attitydundersökning, som Ulla-Britt Hagström refererar till, är en av de intressantaste rapporterna under året om tillståndet i svensk skola. Här får vi veta vad skolans olika intressenter tycker om sin skola. Vi kan jämföra deras bilder inbördes, med våra egna och med massmediernas.

Ulla-Britt Hagström ställer två frågor kring lärarnas och föräldrarnas attityder, som jag snart ska återkomma till. Jag vill bara säga att jag också anser att de svar som eleverna gett på olika frågor är mycket tänkbara och ger en komplex men ändå positiv bild av tillståndet i svensk skola.

Lärarna uppger i undersökningen att de upplever brist på inflytande över de yttre ramarna och extra stöd till elever i behov av detta och problem med storlek på undervisningsgrupper och klasser samt skolmiljön och skolans användning av resurser. Däremot är de ganska nöjda med sitt inflytande över områden som traditionellt legat dem nära och som har med undervisningen att göra, t.ex. den pedagogiska utformningen av undervisningen och valet av läromedel.

En fjärdedel av de intervjuade lärarna uppger att de inte kan kritisera förhållandena i skolan utan att det drabbar dem själva. Framför allt gäller detta lärare på gymnasieskolans samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogram. Uppgiften är alarmerande, eftersom den tyder på att demokratin inte fungerar som den ska på vissa håll. En anledning är enligt Skolverket lärarnas bristande förtroende för skolledningens pedagogiska ledarskap och att den professionella integriteten inte respekteras. Självkart måste anställda vid skolor, liksom alla kommuninvånare, respektera och följa de beslut som fattats i demokratisk ordning av kommunens förtroendevalda eller rektor. Alla måste dock ha rätt att framföra sin åsikt om förhållandena på arbetsplatsen och i kommunen utan risk för represalier.

När det gäller lärarnas möjligheter att få framföra kritik utan risk för att detta påverkar deras situation negativt finns paralleller i många elevers farhågor för att avvikande åsikter ska påverka bedömningen av deras studieresultat eller motsvarande för föräldrar. Det är alltså ett generellt demokrati- och yttrandefrihetsproblem som uppmärksammas i undersökningen.

Lagstiftningen och läroplanen är helt entydiga i sin syn på demokrati och medinflytande. Även i arbetsrätten slår detta synsätt igenom. Det som behövs är alltså ett långsiktigt arbete för att förändra attityder, öka demokratin och förbättra förtroendet mellan olika grupper. ”Demokrati är en process som ständigt måste drivas och som inte kan tas för given en gång för alla,” säger Skolverket i en kommentar. Detta måste ske främst på skol- och kommunnivå, i samverkan mellan anställda och arbetsgivare. Ett naturligt forum för mig att ta upp frågan i är de regelbundna möten med såväl Kommunförbundet som med lärarnas och skolledarnas fackliga organisationer som jag har.

Tidigare attitydundersökningar var en orsak till att Utbildningsdepartementet tillsammans med Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Skolledarförbundet, Svenska Kommunförbundet och Skolverket lade fram en avsiktsförklaring som undertecknades i augusti 1998. Arbetet med avsiktsförklaringen har bl.a. lett till att projektet Attraktiv skola – en utvecklande organisation startade den 1 mars 2001. Syftet med projektet är

att stärka kvaliteten i skolan och göra läraryrket mer attraktivt. Delta-
gande kommuner förväntas bl.a. att deklarerat sin avsikt att höja kvali-
teten i sina skolor och göra dem till mer attraktiva arbetsplatser, identi-
fiera sina förbättringsområden samt se över sin arbetsorganisation och
ledningsorganisation och ändra dem där det behövs för att stödja vidare
kvalitetsutveckling.

Föräldrarna vill enligt den nu aktuella undersökningen vara med och
engagera sig i styrningen av sina barns skola i större utsträckning än de
har möjlighet att göra. Det positiva i detta resultat är att viljan att vara
med och besluta har ökat. Det negativa är att skolan inte fullt ut tar till
vara detta engagemang, delvis beroende på att det inte finns utrymme
inom nuvarande system.

Främst vill föräldrar vara med och påverka det som ligger nära bar-
nen, skolmiljön och undervisningen. Här visar erfarenheterna från de
lokala styrelserna med föräldramajoritet att det går att få en fungerande
balans mellan de olika parternas intressen, så att inte ansvarsfördelningen
mellan förtroendevalda och professionella blir otydlig.

För att öka möjligheten för föräldrar att vara med och besluta om sko-
lans angelägenheter behöver verksamheten med olika former för samråd
utvecklas. Försöksverksamheten med lokala styrelser med föräldramajo-
ritet har förlängts till år 2003. Regeringen inväntar nu en utvärdering av
orsakerna till att inte fler skolor anslutit sig.

Olika typer av förvaltningsråd och samrådsorgan, liksom det mer lo-
kala samarbetet kring en enskild klass eller mindre del av verksamheten
kan uppmuntras av kommunen, skolledningen och lärarna. Föräldrarna
behöver också stödjas för att känna sig delaktiga i skolans verksamhet,
kanske genom olika informations- och utbildningsinsatser. Särskilt gäller
detta föräldrar med invandrarbakgrund eller föräldrar som har dåliga
erfarenheter från sin egen skolgång. Här finns det många goda idéer att
hämta från skolor som utvecklat föräldrasamverkan.

Sammanfattningsvis håller jag med Ulla-Britt Hagström om att lärar-
nas möjlighet att framföra kritik och föräldrarnas vilja att delta i skolans
arbete är två viktiga frågor att uppmärksamma. I båda fallen krävs dock
långsiktigt arbete på lokal nivå för att förbättra situationen.

Anf. 2 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på min interpellation om attityder
i och till skolan.

Bakgrunden till interpellationen är Skolverkets rapport nr 197 om at-
tityder till skolan från insidan av elever och lärare och från utsidan av
föräldrar och allmänhet. Undersökningen år 2000 ger möjligheter till att
jämföra förändringar i uppfattningar hos de olika grupperna under en
sexårsperiod. Jämförelser med de nordiska länderna har också gjorts.
Den första undersökningen gjordes år 1993–1994. Givetvis håller jag
med Ingegerd Wärnersson om att elevernas svar är oerhört viktiga –
egentligen viktigast. Men jag valde lärare och föräldrar eftersom elever-
nas svar borde kräva en helt egen debatt.

Lärarna är inte bara den viktigaste yrkesgruppen för att ge eleverna
kunskaper och färdigheter, utan också en mycket viktig yrkesgrupp för
folkhälsan, hävdar jag. Att ge elever förutsättningar att bygga upp sitt
självförtroende ger trygghet och föder lust att lära och leva.

Prot. 2001/02:39

3 december

Svar på
interpellationer

I vårt moderna samhälle kan lärarna ses som den viktigaste yrkesgruppen. Samtidigt upplever lärare enligt rapporten *Attityder till skolan 2000* brist på inflytande över extra stöd till elever med behov, storlek på klasser, undervisningsgrupper, skolmiljön, skolans användning av resurser osv. En fjärdedel av lärarna uppger dessutom att de inte kan kritisera förhållandena i skolan utan att det drabbar dem själva på något sätt. Det är denna trend vi måste vända. Vi måste börja lyssna på lärarna.

Fru talman! Kommunerna satsar i dag olika mycket pengar på skolan. Kostnaden för en grundskoleelev varierar mellan 37 000 och 76 200 kr. Det är inte självklart att mer pengar ger bättre studieresultat. Ministerns Wärnerssonpengar kan öka lärartätheten, men med 0,069 % eller 7 lärare per 10 000 elever oavsett var på skalan kommunerna befinner sig. Det blir bara en nödåtgärd från regeringen för att försöka rycka till sig styrningen. I skolan, där alla samhällets grupper möts, finns stora möjligheter att främja en ökad folkhälsa, jämställdhet, social kompetens och att ha nolltolerans för mobbning och främlingsfientlighet.

Dagens verklighet är sådan att skolan har fått ta över alltmer av familjens fostrande ansvar. Att lyssna på lärarna och ge dem högre auktoritet måste innebära att deras ord väger tungt. Om en lärare begär extra stöd vid behov för en elev, måste denna begäran väga lika tungt som när en läkare ordinerar en insats. Tyvärr har inte en lärare i dag uppnått samma status som en läkare.

Samtidigt som jag vill ge skolministern kredit för det värdegrundsarbete skolministern genomfört, inser jag att vi har ett gemensamt dilemma. Både Kristdemokraterna och Socialdemokraterna vill att kommunerna fortsatt ska vara huvudmän för skolan. Vi tror på närhetsprincipen. Samtidigt ser vi hur lärarkåren verkligen skulle behöva få ett bättre erkännande. Det har varit ett värdegrundsår. Jag skulle vilja fråga skolministern om det inte är dags för ett lärarår.

Rapporten *Education at a Glance* från OECD 2001 visar bl.a. att Sverige är nummer ett av 18 länder när det gäller läsförmåga hos befolkningen i åldern 16–65 år. När det gäller antalet undervisningstimmar per år för 13-åringar ligger vi dock allra lägst av 26 länder. Kvoten mellan lönen för högstadielärare med 15 års erfarenhet och bruttonationalprodukten per capita placerar Sverige åtta från botten av 26 länder. Det är dags för läraryrkets renässans.

Jag vill därför fråga skolminister Ingegerd Wärnersson om hon skulle kunna tänka sig att gå i bräsch för ett lärarår.

Anf. 3 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag får väl fundera på att sätta lärarna i centrum på samma sätt som vi ofta pratar om att eleverna är i centrum. Jag tror att det är oerhört viktigt. Det är viktigt att de får allt det stöd som de behöver i sitt viktiga arbete.

Ulla-Britt Hagström nämner Wärnerssonpengarna och kallar dem för en nödåtgärd. När jag tittade tillbaka på hur ekonomin såg ut under 90-talet och på de stora nedskärningar som hade varit, kunde jag konstatera att det hade försvunnit mycket kompetent personal från skolan. Då kände jag att det var oerhört angeläget att åtminstone på något sätt förstärka lite med tanke på allt det som hade försvunnit. I många debatter har jag varit

noggrann med att säga att vi håller på att återställa. Förhoppningsvis ska vi kunna göra det lite bättre än vad det har varit tidigare.

Jag är väl medveten om att det är kommunerna som har det övergripande ansvaret. De ska självfallet se till att det kommer fler lärare och annan personal till skolan. Men detta är ändå ett sätt att markera att jag har lyssnat och sett vad som pågår. Jag önskar självfallet att jag hade haft ännu fler miljarder att föra till, eftersom det behövs mer personal. Jag tror att det är viktigt att det blir mer personal i skolan, eftersom det behövs många olika kompetenser.

Precis som Ulla-Britt Hagström betonade, har barn väldigt olika förutsättningar i dag när de kommer till skolan. Vi är överens om att familjerna är det viktigaste av allt. Men dessvärre är det många föräldrar och familjer som inte orkar med sin egen situation. Skolan ser resultatet av det när eleverna börjar skolan. De har kanske inte fått med sig den grund som de borde ha hemifrån. Då får skolan det dubbla ansvaret. Ibland behövs det då andra kompetenser i skolan som psykologer och kuratorer. Men framför allt behövs det kanske en nära samverkan med socialtjänsten för att på detta sätt uppmärksamma behovet av att gå in i familjerna mycket tidigare och ge stöd där det behövs.

Jag vill inte kalla Wärnerssonpengarna för en nödåtgärd. Jag tror att varenda en av de tjänster som kan komma till i skolan behövs. Jag tror också att vi behöver förstärka ytterligare på flera andra sätt.

Anf. 4 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ska inte säga att jag är helt emot Wärnerssonpengarna. Vi vill inte tillföra mindre pengar till kommunsektorn, men vi ser svårigheter att styra så exakt när det varierar så mycket när det gäller kostnaden per elev.

Lärarförbundets landsomfattande enkät visar att ett stort antal kommuner planerar för nedskärningar inom skolan också nästa år. Det handlar främst om indragna lärartjänster och vikariestopp, men också om större barngrupper i förskolor och fritidshem.

Mediernas bild av skolan ger inte utrymme för den verklighetsbeskrivning som är nödvändig. Påtryckningarna från kommunal och skolpolitisk ledning får inte vara sådana att lärarna inte känner att de kan föra en öppen kritisk debatt.

Trots att resurserna minskat på många skolor genomförs ett omfattande pedagogiskt utvecklingsarbete. Trots detta är det lärarna som får kritik när det inte går bra i skolan. När mobbning och våld ökar i skolan får ofta lärarna skulden, trots att det är familjeutvecklingen i samhället som är den egentliga orsaken.

I en debattartikel redovisas från Lärarförbundet att spännvidden är mycket stor när det gäller hur lärarna upplever att de har möjlighet att påverka. Man har ett indexvärde på 50 som jämförelse. Där varierar det mellan 23 och 70. Det är alltså ända ned till 23 på vissa skolor. Det lärarna i första hand efterlyser är mindre elevgrupper. Många lärare bär ständigt med sig en känsla av att inte ha hunnit med.

Fru talman! Tyvärr är det som Lärarförbundet skriver om att respekten för lärares yrkesmässiga frihet och professionella kunnande brister sant. Det kan bero på att föräldrainflytandet brister. Det är därför jag har kopplat dessa båda frågor till varandra. Mer än dubbelt så stor andel av

Prot. 2001/02:39
3 december

Svar på
interpellationer

föräldrarna uppger år 2000 att de vill vara med och bestämma om vad barnen får lära sig i skolan jämfört med 1997. Det sade också ministern i sitt anförande. Men samtidigt framgår det av undersökningen att jämfört med 1997 finns det en ökad klyfta mellan vad föräldrarna vill och vad de uppfattar att de kan vara med att bestämma om. Det är viktigt att föräldrarna ges chansen att vara med i skolans värld mera, framför allt genom att ta ett ansvar för skolan.

Det är viktigt att lärares profession uppvärderas och att rollen blir tydlig när det gäller vad som är yrkeskompetensen. Det har slarvats för mycket med det genom tiderna. Man har trott att vikarier utan utbildning kunnat ersätta en utbildad lärare. Det har undergrävt lärares auktoritet. Det skulle aldrig kunnat ske inom t.ex. läkarkåren.

Det område som störst andel lärare anser att skolan generellt lyckas sämst med är att ge stöd till elever med särskilda behov. Föräldrarna anser att antalet lärare på skolan är otillräckligt. Det gäller särskilt grundskolan. Eleverna anser i för låg grad att skolan väldigt eller ganska mycket ger dem lust att lära sig mer. Stressen har ökat sedan 1997 i såväl grundskolan som gymnasieskolan. Grundskolan tycks ha en sämre arbetsmiljö än gymnasiet.

Svenskarna framstår som mest kritiska till skolan i en jämförelse mellan de nordiska länderna.

Fru talman! Vi måste gemensamt vända attityderna. Om föräldrarnas roll blir klar, blir lärarnas profession tydligare. Frilansskribenten Catharina Ronsten har skrivit boken *Betydelsefulla lärare*. Jag tycker att den skulle kunna vara utgångspunkten för en nationell satsning på lärare. Varför inte satsa på ett lärarår 2002?

Anf. 5 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är en bra bok, där jag har fått glädjen att på slutet skriva några sammanfattande rader. Många av berättelserna i den visar på egenskaper som gör att elever kan lyckas. De visar på lärare som har tid med att se varje människa och som har tid för samtal. Någon skriver att läraren har varit tydlig om att alla människor har ett lika värde oavsett vilken bakgrund man har. Det är verkligen en pedagogisk skrift som också jag rekommenderar många att läsa.

För att konkret gå in på hur man ska kunna stärka lärarnas inflytande vill jag redovisa tre åtgärder. Den första är den dialog som Skolverket genomför med ett sextiototal kommuner. Den är inriktad på situationer där man inte har en bra måluppfyllelse men också på andra punkter där det inte fungerar på skolan. Lärarna får här verkligen en möjlighet att ta fasta på synpunkter som har kommit fram i attitydundersökningen och diskutera tillsammans med Skolverket och skolledningen hur vi ska kunna gå vidare för att förbättra vår situation. Det är oerhört viktigt.

Den andra åtgärden är en kompetensutveckling för skolledarna. Vi har haft en sådan under flera år, och den kommer att fortsätta. Vi har i den här utbildningen bl.a. understrukit det demokratiska förhållningssättet. Det måste påverka förhållandet mellan rektor och lärarkår och mellan lärarkår och elever liksom också förhållandet till föräldrarna. Dessa förhållanden påverkar varandra, och samma synsätt måste genomsyra hela skolan.

Också Kommunförbundet har tagit upp denna fråga, bl.a. i boken *Yttrandefrihet och lojalitet hos kommunala arbetstagare – även ur ett arbetsrättsligt perspektiv*, som kom 1998. Här har man gjort olika fallbeskrivningar från skolans område, där bl.a. JO uttalar sig om gränsdragningen vad gäller möjligheterna att få säga sin åsikt och behovet av att vara lojal mot sin arbetsgivare och följa demokratiskt fattade beslut.

Jag tycker att det här är oerhört viktiga frågor att diskutera inom lärarkollegiet, men det är också värdefullt att få stöd utifrån. Man har sedan några år tillbaka en situation med individuell lönesättning. Jag möter ibland när jag är ute i lärarum att man känner en rädsla för att säga sin ärliga uppfattning. Det är bra att vi har den individuella lönesättningen. En sådan finns på andra arbetsplatser, och den ska finnas också inom skolan. Men det är viktigt att agera så att man inte känner sig otrygg.

Jag tror också på de modeller som finns med en decentraliserad budget på skolor, där alla har ansvar för att lägga upp och beskriva sin verksamhet också ur ekonomisk synvinkel. Regeringen understryker nu att det är en skyldighet för varje skola att göra kvalitetsredovisningar. Alla lärare ska vara delaktiga i att sätta upp målen och för att följa upp och utvärdera dessa. Då får man också ett inflytande.

Vi kommer så småningom att lägga ut ett uppdrag till Kvalitetsgranskningsnämnden att bl.a. studera tidsanvändningen i skolan. Hur används den tid som man har till förfogande i undervisning, i planering och i samverkan med övriga lärare och för att ta ansvar för t.ex. budget och inköp av läromedel samt för tillsättande av personal när man får medel över?

När det gäller elever som har behov av mer stöd än andra finns det mycket kvar att göra. Man har t.ex. under 90-talet ibland kunnat se bristerna, men när man har rapporterat dem till skolledningen har man ofta fått svaret att det inte funnits några pengar att sätta in. Detta är givetvis oerhört frustrerande för den berörda läraren. Man är medveten om att man behöver extra resurser, men den ekonomiska ramen tillåter inte sådana.

Anf. 6 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Ja, läraren står ju i lojalitet främst till eleven men även till föräldrarna, och det känns väldigt svårt att tvingas bryta mot den lojaliteten för andra lojaliteter. Vid besök på skolor osv. är det många som talar om vad värdegrundsåret har betytt. Detta år har varit väldigt viktigt, och det bör få en fortsättning. Jag menar att det nu verkligen är dags för ett lärarår, när lärarens stora betydelse hålls fram.

Jag kan i detta sammanhang tala om att jag har fått tillfälle att sona gamla förmyndelser. Jag höll i sjätte klass på att helt förstöra en lärare. Jag var mycket stygg, men nu har jag kunnat skriva om vad den läraren har betytt för mig. Man kan på olika sätt lyfta fram läraren.

Jag vill utnyttja min återstående talartid till att tala om vad Skolverket vill vad gäller attityder till skolan. Vad vill man fortsätta med och understryka i detta sammanhang? Man vill skapa förtroende från svenska folkets sida för skolan. Man vill skapa acceptans och legitimitet för den lokala styrningen. Man vill skapa förutsättningar för extra stöd till elever som behöver det. Man vill skapa förutsättningar för elevers och föräldrars inflytande. Man vill skapa meningsfullhet och lust till att lära, mot-

Prot. 2001/02:39

3 december

Svar på
interpellationer

verka stressen och skapa goda sociala relationer. Man vill skapa förutsättningar för en ökad integrering av skolan i samhället.

Detta är oerhört viktiga mål, som vi behöver arbeta för. Jag tror att ett lärarår 2002 skulle vara en viktig del i ett sådant arbete.

Anf. 7 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka Ulla-Britt Hagström för att hon alltid vill visa dels på allt det positiva som finns i skolan och som vi hela tiden vill lyfta fram, dels också på ett seriöst sätt vill lyfta fram problemen i skolan. Det är så skoldebatten ska föras.

Jag hade förra veckan glädjen att besöka tre skolor som alla arbetar med värdegrunden och mot mobbning. Det är ett fantastiskt arbete som där görs av föräldrar, av kyrkan och av många föreningar som engagerat sig, liksom givetvis av skolorna själva. Engagerade unga människor hade där fått se resultat av flera års aktivt arbete mot mobbning och mot rasism.

Detta är ett långsiktigt arbete, och det tar tid. Det viktiga är dock att vi som politiker visar på möjligheterna och ger stöd åt alla de många som berörs av detta. De ska känna att de har en framtid och att vi alltid är beredda att stötta dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2001/02:100 om staten och medborgarna

Anf. 8 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att få ett medborgar- och konsumentperspektiv på den statliga samlade verksamheten.

Låt mig börja med att tacka Elver Jonsson för att han tar upp den viktiga frågan om politikens och politikernas uppdrag och ansvar. Våra uppdragsgivare är medborgarna, folket. Vi tjänar medborgarna och är ansvariga inför dem, inte tvärtom. Hela det demokratiska systemet är beroende av medborgarnas, folkets, förtroende för sin legitimitet. Det är hela folkets samhälle som vi har fått förtroendet att styra och förvalta.

De nedskärningar och besparingar som vi tvingades genomföra i den generella välfärden under 90-talet slog hårt mot hela Sverige. De medborgare som var mest behövande drabbades också hårdast av dessa neddragningar.

Regeringens välfärds mål är att säkra alla människors välfärd i Sverige och att skapa en jämlik fördelning av människors livsvillkor och möjligheter. För att uppnå detta behövde regeringen ett grundligt kunskapsunderlag om välfärdsutvecklingen och effekterna av 90-talets ekonomiska kris. Därför tillsatte regeringen 1999 en utredning som i oktober i år lämnade sitt slutbetänkande, *Välfärdsbokslut för 1990-talet* (SOU 2001:79). Detta betänkande utgör ett viktigt underlag för regeringens fortsatta arbete med att säkra välfärds målet.

Låt mig sedan säga att jag vänder mig mot den beskrivning av utgångspunkterna för regeringens politik som Elver Jonsson försöker ge.

Interpellanten tycks mena att regeringens politik på de flesta områden saknar ett medborgarperspektiv och att detta är extra tydligt vad gäller utsatta grupper i samhället: arbetslösa, långtidssjuka, barn och gamla. Inget kunde vara mera felaktigt.

Den socialdemokratiska politiken har alltid formats utifrån ett medborgarperspektiv. För socialdemokratien har grunden alltid varit ett samhälle för alla medborgare. Den socialdemokratiska politiken bygger på solidaritet. Den bygger på tanken att alla människor har lika värde och ska ha lika möjligheter utifrån sina egna förutsättningar.

Vi tror på det solidariska samhället där tillväxt och rättvisa är förutsättningar för varandra, ett samhälle där olikhet är en tillgång och inte ett problem, ett samhälle där alla har en plats och där vi lär av varandra, och ett samhälle som blir starkare när alla ges möjlighet att bidra till dess utveckling och när alla får del av dess välbefinnande.

Jag har talat om de värden som är kärnan i utformandet av regeringens politik. Men regeringen arbetar också för att genomförandet av politiken ska genomsyras av dessa värden. Utifrån de riktlinjer som angavs i propositionen 1997/98:136, *Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst*, genomför regeringen just nu ett flerårigt förvaltningspolitiskt handlingsprogram. Kärnan i programmet är att medborgarna sätts i centrum i en demokratisk, rättssäker och effektiv förvaltning. Det är förvaltningen som möter medborgarna i vardagen. Det är i förvaltningens verksamhet, i genomförandet av politiska beslut, som demokratin många gånger ges ett ansikte.

I en särskild skrivelse till riksdagen har regeringen den 30 augusti i år redogjort för det förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet inom ramen för detta handlingsprogram. En av huvudpunkterna i regeringens förvaltningspolitik är som sagt att den statliga förvaltningen måste ha ett tydligt medborgarfokus. Det här innebär bl.a. att statsförvaltningens öppenhet och service gentemot medborgarna prioriteras.

Jag vill från ovannämnda skrivelse ge exempel på några av de åtgärder regeringen har vidtagit.

Det handlar för det första om att göra myndigheternas information och tjänster tillgängliga. Medborgare ska ges möjlighet att utnyttja myndigheternas tjänster när det passar dem, oberoende av myndigheters öppettider eller belägenhet geografiskt. Här är informationstekniken ett viktigt instrument.

Det handlar för det andra om att stärka människors insyn och delaktighet i myndigheternas verksamhet. Ett antal statliga myndigheter och försäkringskassor har fått regeringens uppdrag att under två år bedriva försöksverksamhet med servicedeklarationer och servicedialog. De myndigheter som deltar har valts ut därför att de i sin verksamhet har många kontakter med medborgare och företag.

Det handlar för det tredje om att öka myndigheters samverkan med såväl varandra som med kommuner, landsting och näringsliv.

Därtill har regeringen gett Statistiska centralbyrån och Statskontoret i uppdrag att genomföra medborgarundersökningar om synen på den offentliga förvaltningen. Det kommer att ge oss underlag för att ytterligare stärka medborgarperspektivet i statsförvaltningens arbete.

Jag vill avslutningsvis nämna den satsning som regeringen gör på konsumentpolitikens område. I juni i år presenterade regeringen i propo-

sitionen 2000/01:135, *Handlingsplan för konsumentpolitiken*, mål för de kommande fem årens konsumentpolitik. Konsumentpolitiken avser att bl.a. ytterligare stärka konsumentens ställning och inflytande på marknaden, samt att öka skyddet för konsumenternas hälsa och säkerhet. Dessutom skjuter regeringen till 20 miljoner kronor under nästa år för att stärka den kommunala konsumentvägledningen.

Anf. 9 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Tack för svaret, fru statsråd, på min interpellation om staten och medborgarna. Jag uppskattar demokratiministerns tacksamhet till mig för att jag väcker viktiga frågor, men sedan övergår den, när man läser interpellationssvaret, i ett slags trumpenhet i gränstrakten mot irritation över att jag pekar på en rad brister i enskilda människors vardagsvillkor, brister som Britta Lejon bara några rader tidigare i interpellationssvaret sade sig hävda, nämligen människors välfärd och jämlika möjligheter. Statsrådet beskriver min beskrivning när det gäller de problem som jag har tagit upp här, och jag vill säga att det finns goda ambitioner i de allmänna deklarationer som statsrådet ger, men det blir mycket mera teori än praktik.

Jag har i interpellationen pekat på åtta konkreta områden där brister råder, bl.a. rättsväsendets uttunning, att skolan inte förmår förmedla sina kunskapsmål fullt ut, infrastrukturella brister som tar sig uttryck i att nyttotrafik omöjliggörs vissa tider på året för en stor del av befolkningen, postservicen – främst då kassaservicen – som försämrats och TV-frågorna som har gått i stå, både vad gäller nordiskt *public service*-utbud och samarbete och digitalboxarnas haveri i Sverige. Om detta har regeringen genom statsrådet inget att säga. På min fråga om medborgar- och konsumentperspektiv ges beskedet att kunskaper nu ska inhämtas inom rege- ringskretsen. Det är bra, men visst låter det något yrvaket.

Utredningar finns på många områden där enskilda människor förut- sätts ta större ansvar och att organisationer och folkrörelser går in och gör insatser. Det finns ingenting att säga om det heller, men man har inte så att säga fått den förstärkning och uppbackning som vore angeläget. Nu ska ju som sagt var Posten alltmer e-postförmedla verksamheten, vilket innebär att t.ex. pensionärer får det svårare och framför allt ökade kost- nader.

Det jag tycker mig se i interpellationssvaret är att det är för mycket av passivitet, och det gäller flera områden, bl.a. kvinnors möjligheter till nyföretagande och handikappades möjligheter till arbete – nu väljer man ofta förtidspensioneringen. I stället för att backa upp nya arbetsmark- nader och underlätta så försvåras det ofta. Tar vi den riktigt stora frågan i ett världsperspektiv, biståndspolitik, dvs. stöd till fattiga länder, så har det hittills hållits tillbaka, ofta med den politiska högerns hjälp. När det gäller hinder så finns de på en rad områden för småföretagande, för in- vandrare att snabbt få jobb och för samhällsstödet, som jag nämnde, till folkrörelserna, som har urholkats.

I stället har det mera handfasta och aktiva från statens sida gått till det som har varit destruktivt, och då tänker jag på det ökade drogutbudet i form av ökade utskänkningstillstånd för alkoholkonsumtionen. Lördags- öppet körde i gång långt innan utvärderingen var klar, och de statliga

kasinona lär inte lösa vare sig sysselsättningsproblem eller minska brottsligheten i stort.

På något sätt blir det lite fel saker där handlingskraften finns, och det som skulle vara positivt, där utreds och avvaktas alltför mycket. Det är min poäng i interpellationen, fru talman.

Anf. 10 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Ja, Elver Jonsson, det är ju inte riktigt så att jag är ansvarigt statsråd för alla dessa frågor som ni tar upp och som ni anser är uttryck för att regeringen är yrvaken och inte har en politik som sätter medborgarnas bästa i fokus. Jag kan inte och ska inte gå i svaromål i alla de enstaka frågor som Elver Jonsson tog upp, eftersom det finns andra statsråd som är bättre lämpade för det.

Men låt mig bara säga några saker för att visa på att regeringen inte är yrvaken, Elver Jonsson. Det försökte jag ge en bild av i mitt interpellationssvar, när jag faktiskt redovisade att regeringen redan 1998 lämnade en proposition till riksdagen som antogs med stor enighet i den här kammaren, om just behovet av det Elver Jonsson efterlyser: att allt som riksdagen beslutar om och alla demokratiskt fattade beslut ju inte blir verklighet förrän de når gatan, arbetsplatserna, skolorna etc. Då måste genomförandet av de besluten, som sker ute i förvaltningarna, i myndigheterna och i försäkringskassorna, också bära med sig vetskapen om att det sätt på vilket tjänstemännen genomför de beslut som riksdagen har fattat har jättestor betydelse för hur människors livsvillkor gestaltas, och därmed också för människors tilltro till demokratin och politiken som verktyg att förbättra Sverige.

Redan 1998, Elver Jonsson, lämnade regeringen en proposition som talade om att detta är målsättningen och detta är arbetet som måste genomsyra förvaltningens fortsatta insatser, och vi har vidtagit ett antal olika åtgärder för att förbättra situationen. Regeringen är inte yrvaken.

För att nämna några av de saker som Elver Jonsson menar är ett tecken på att vi inte bedriver rätt politik vill jag ta upp följande:

Biståndet hålls inte tillbaka. Vi ser nu ökningar av anslagen till bistånden i en omfattning som inte tidigare varit fallet.

Hinder för småföretagandet har vi en minister med särskilt ansvar för att undanröja. En viktig del av mitt ansvar som förvaltningsminister handlar just om detta: att uppmuntra och stimulera myndigheter och förvaltningar att agera på ett sådant sätt att man minskar det byråkratiska krånglet. Det finns ingen anledning att göra livet värre för småföretagare, utan tvärtom: Vi har all anledning att underlätta deras verksamhet. Det är vad regeringen arbetar med. Det syns också i förvaltningspolitiken.

Elver Jonsson tar upp frågan om handikappades möjligheter. I ett antal olika aspekter har bl.a. jag inom mitt ansvarsområde sett till att vi har ändrat lagstiftningar och flyttat fokus just för att underlätta för människor med funktionshinder att vara delaktiga, ha insyn och kunna ta sin del av ansvaret i Sverige för Sverige. Det har senast skett genom de ändringar som rör vallagens utformning som riksdagen nu har på sitt bord att behandla. Vi talar där om vallokalerna och ser till hur vi kan öka kraven på att man bara använder vallokaler som är anpassade för människor med funktionshinder.

Så är det på punkt efter punkt när det gäller både vallokaler och Postens kassaservice. Vi inför, om riksdagen så beslutar, en lag som just betonar Postens ansvar för att finnas tillgänglig i alla kommuner. Vi vet att utvecklingen här har gått åt fel håll. Vi vet också, precis som Elver Jonsson påtalar, vikten av att Posten ska finnas tillgänglig för de äldre i Sverige. Regeringen är varken yrvaken eller passiv, Elver Jonsson. Det är tvärtom.

Anf. 11 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det behövdes i varje fall en debattomgång innan statsrådet kom med konkreta synpunkter på det jag hade frågat om. Det var ändå en framgång.

Nu säger statsrådet Lejon att hon inte kan svara på allt och att det finns statsråd som kan detta bättre. Det är i och för sig sant. Men någons måste det finnas ett samlat ansvar för hur medborgarna upplever sin situation. Det är för mycket som har gått åt fel håll. Det har varit passivitet på en rad områden där det borde ha varit aktivitet, och där det varit aktivitet har den riktats mot fel saker.

Det gäller t.ex. kasinon och lördagsöppet på Systemet. Där avvaktar man inte några utredningar eller vetenskapliga rön, utan då gäller det att köra i gång. Man ger vika för det kommersiella trycket. Både jag som socialliberal och ni som socialdemokrater borde vara främmande för en sådan undfallenhet.

Statsrådet säger att vi har ökat biståndet. Fattas bara annat. Vi har ett snart trettiofemårigt löfte till FN att ge en hundradel av våra samlade inkomster till fattiga länder. De flesta av dessa år har biståndet legat under den nivån. Vi har aldrig någonsin med socialdemokratisk regering nått upp till enprocentsmålet. Vi nådde det några få år, men då var det en annan regering.

Britta Lejon säger att regeringen uppmuntrar företagandet. Men företagandet sjunker. Det är inte sagt att det är rätt saker som görs. Hur angriper regeringen den typen av frågor, dvs. när företagen inte så att säga tänder på åtgärderna? Hästen orkar inte dricka för att man väntade för länge innan man satte fram vattenhinken, för att ta ett gammalt bildspråk.

Sedan till kassaservicen för äldre personer. Det är klart att man kan säga att den finns på fler ställen, men det är en sämre service. Man har sagt upp avtalet och sålt Postgirot, och det kostar väldigt mycket mer. Nu kostar det både att utfärda en check och när den ska användas som betalningsmedel och t.ex. löses in av Posten.

Fru talman! Det är mycket märkligt. Statliga Posten kan inte ens låta en kund öppna postgiro på Posten. Är det inte märkligt, fru statsråd?

Anf. 12 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Om Elver Jonsson hade tänkt tala med mig om bistånd, företagsamhet eller postgiro tror jag att det är bättre att han specifikt ställer de frågorna.

När det gäller frågan om människors berättigade förväntningar på förvaltningen i Sverige har jag naturligtvis som ledamot av Sveriges regering men också som ansvarig för förvaltningsfrågor ett övergripande ansvar. I de aspekterna, dvs. när det gäller den övergripande styrningen

av statsförvaltningen, är det precis det perspektiv som Elver Jonsson efterlyser som regeringen också arbetar efter.

Ett exempel som jag nämnde i förbigående i mitt första svar till Elver Jonsson är ett tydligt tecken på detta. För första gången har regeringen nu bestämt sig för att vi ska fråga människor i Sverige vad de tycker om de förvaltningar som är satta att tjäna dem. Vi ska använda oss av den kunskapen när vi förbättrar verksamheten på ett mycket mer systematiskt sätt än tidigare. Den undersökningen ska redovisas, om jag nu minns rätt, i maj nästa år. Den kommer säkert att ge oss underlag för förändrade arbetssätt inom många delar av den statliga verksamheten i dag.

På sakfrågor inom andra ministrars ansvarsområden kan jag i dag tyvärr inte ingå i svaromål, Elver Jonsson.

Anf. 13 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det är väl riktigt att man i olika sakfrågor med fördel kan ställa enstaka specialfrågor till andra ministrar. När jag hade preciserat frågan i åtta tydliga punkter trodde jag att jag skulle få något besked. Jag förutsatte att ministrarna inte hade upphört med sina regeringsluncher och kanske kunde samtala över dessa gränser.

Fru talman! Det är lite av politikens problem att det blir vattentäta skott. Det illustreras här av statsrådets svar. Statsrådet säger att hon har det övergripande ansvaret för förvaltning etc. Med vilken kraft kan det utövas? När t.ex. justitieminister Bodströms företrädare drog in tingsrätter i administrativ ordning, inte trädde då detta förvaltningsansvar i funktion.

Närpolisreformen, som är en så angelägen och god idé, har inte ens börjat verka, eftersom man får använda de människorna för andra uppgifter. Skolan har nyss diskuterats här, och där finns brister. Jag har nämnt postservice och vägnätets nedslitning, osv.

Jag menar inte att Britta Lejon ska ha specialkunskaper. Jag preciserade frågan för att visa på att människor inte minst ute i våra landsbygdsområden upplever att det är en försvagad allmänservice. Detta är inte bara ett problem för regeringen. Det är också ett problem för denna lagstiftande församling. Därför tar jag allvarligt på de frågorna.

Jag tror att vi borde försöka sätta axeln till från regeringen och från parlamentariskt håll för att få en bättre tingens ordning. Medborgarna kan inte vänta två tre år på utredningar, utvärderingar och sedan beslut. Nu behöver det handlas. Handlingsmöjligheten finns i första hand hos regeringen.

Anf. 14 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Vi talar med varandra i regeringen, och vi har ett kollektivt beslutsfattande i Sveriges regering. Det gäller t.ex. det som Elver Jonsson tar upp om tingsrätterna och närpolisreformerna. Det är också ett utslag för medborgarperspektivet, vågar jag hävda.

Man kan tycka att det är en försämring när en tingsrätt läggs ned. Men om man ser vad sakfrågan egentligen handlar om, nämligen att vi ska ha ett rättssamhälle som i kvalitet och rättssäkerhet klarar av att leva upp till sitt stora ansvar, är också förändringen av tingsrätterna en viktig del. Vi kan inte ha tingsrätter där domare och åklagare alldeles för sällan behandlar olika sorters mål. Då blir de helt enkelt för dåliga på det de

Prot. 2001/02:39
3 december

Svar på
interpellationer

håller på med. Jag ska inte gå in mer på det. Det är egentligen inte mitt ansvarsområde.

Elver Jonsson tar upp det som exempel på att vi har misslyckats att ha ett medborgarperspektiv. Det är inte ett misslyckande. Det handlar om att se till att vi har en tillräckligt hög kvalitet i våra offentliga verksamheter. Däremot håller jag med Elver Jonsson om att det finns ett bekymmer med att vi ibland har för långt avstånd till de offentliga verksamheterna. Det märks naturligtvis särskilt ute på landsbygden. Detta är regeringen medveten om och motarbetar på alla sätt och vis.

För att nå dit Elver Jonsson vill nå, och som jag är övertygad om att hela denna församling vill nå, nämligen en offentlig verksamhet med hög kvalitet som är lättillgänglig för medborgarna, måste vi ha en ökad grad av samverkan mellan olika offentliga verksamheter. Det perspektivet kommer också att finnas med i den demokratiproposition som regeringen lägger på riksdagens bord, Elver Jonsson.

Jag ser fram emot fortsatta diskussioner. Jag är övertygad om att vi delar ambitionsnivån. Jag tror inte att vi riktigt har samma bild av regeringens politik på området. Men vi delar ambitionerna, Elver Jonsson.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2001/02:88 om åtgärder mot drogade förare

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att för det första göra det möjligt att förklara fordon förverkade direkt på plats, för det andra göra det möjligt att förklara fordon förverkade trots att föraren inte är fordonets ägare, för det tredje stoppa körkortslösa förare och för det fjärde motverka systematisk olovlig körning.

Det är självklart allvarligt att det förekommer att personer upprepade gånger och ofta kör bil när de är påverkade av droger.

Låt mig börja med att kort redogöra för vilka straff som kan bli aktuella vid dessa brott. Den som vanemässigt gör sig skyldig till olovlig körning döms för grov olovlig körning till böter eller fängelse i högst sex månader. Om föraren är påverkad av alkohol eller narkotika vid körningen döms han dessutom för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader eller grovt rattfylleri till fängelse i upp till två år.

Om brottet får sådana följder att någon blir påkörd döms gärningsmannen oftast också för antingen vållande till annans död eller vållande till kroppsskada eller sjukdom. Straffskalorna för dessa brott sträcker sig från böter till fängelse i högst sex år. Om ett sådant brott har begåtts vid förande av motorfordon och gärningsmannen varit påverkad av alkohol eller något annat medel ska brottet normalt bedömas som grovt. På grund av reglerna om brottskonkurrens kan, om någon gör sig skyldig till t.ex. grovt vållande till annans död och grovt rattfylleri, det maximala straffet bli fängelse i högst åtta år.

I många fall finns det möjlighet att förverka fordon som använts vid brott. Med hänsyn bl.a. till de stora risker som trafiknykterhetsbrott och

andra allvarliga trafikbrott utgör utvidgades förverkandebestämmelsen i trafikbrottslagen år 1994. Ett fordon som använts vid brott enligt trafikbrottslagen – t.ex. rattfylleri eller olovlig körning – får nu förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är oskäligt. Normalt är det tillräckligt att risken för fortsatt brottslighet framstår som beaktansvärd.

I förarbetena till lagändringen (prop. 1993/94:44 s. 53) förutsattes att vetskapen om att det utöver det hot som lagföreläggande och straff innebär dessutom finns en beaktansvärd risk att bli av med sin bil sannolikt skulle få viss brottsförebyggande betydelse. Vidare anfördes att en mindre restriktiv utformning av förverkandebestämmelsen i många fall skulle komma att innebära att den från vilken en bil förklaras förverkad, rent faktiskt hindras från fortsatt likartad brottslighet.

Det har framkommit att det trots dessa utvidgningar i vissa situationer finns svårigheter att förverka. Det gäller bl.a. i de fall föraren påstår sig inte vara ägare till fordonet. När det påstås att annan än föraren äger bilen och detta inte kan motbevisas, kan man med nuvarande lagstiftning förverka bilen endast hos någon som medverkat vid brottet eller hos den som har förvärvat fordonet efter brottet, antingen genom familjerättsligt fång eller genom annat fång i ond tro.

Ett med förverkandefrågan sammanhängande problem är de kostnader som särskilt i storstäderna uppkommer i samband med förvaring av beslagtagna bilar. Kostnaderna kan i många fall bli betungande eftersom bilarna inte kan förstöras innan det finns en lagakraftvunnen dom.

Som jag redogjort för i tidigare sammanhang har vi mot denna bakgrund startat ett arbete inom Justitiedepartementet för att analysera bl.a. just de frågor som Anders Ygeman tar upp. Arbetet ska syfta till att kartlägga och närmare definiera frågeställningarna ur ett brett perspektiv och överväga vad som skulle kunna göras. Det är angeläget att undersöka i vilken omfattning oskattade och obesiktade bilar förekommer i trafiken och i vilken utsträckning dessa eller andra bilar med förare utan körkort förekommer i trafikolyckor. Resultatet av arbetet kommer förhoppningsvis att ge bättre underlag för bedömningen av vilka åtgärder som kan vara nödvändiga för att förbättra möjligheterna att ingripa. De brottsförebyggande aspekterna väger givetvis tungt vid en sådan bedömning.

Det är ännu för tidigt att säga vad det påbörjade arbetet kan komma att resultera i, men jag är naturligtvis angelägen om att det ska finnas effektiva medel för att stoppa förare som systematiskt begår trafikbrott. Visar det sig att en utvidgning av förverkandereglererna är rätt väg att gå är jag inte främmande för en sådan.

Anf. 16 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret. Det handlade om vilken lagstiftning som i dag finns på området, om vilka författningsändringar som gjordes 1984 och om kostnaderna för lagrandet av förverkade bilar i väntan på att dom vinner laga kraft. Tyvärr ställde jag ingen av dessa frågor i interpellationen.

Interpellationen handlar om Rebecka, en 27-årig kvinna som sedan den 26 februari i år ligger i koma. Hon blev påkörd på ett övergångsställe, påkörd av en drogpåverkad förare i en bil som var belagd med

Prot. 2001/02:39

3 december

Svar på
interpellationer

körförbud sedan två år tillbaka. Det var förarens 114:e fall av olovlig körning. Han hade aldrig haft körkort.

Trots diverse lagändringar och översyner kör 500 drogpåverkade förare fortfarande omkring på Stockholms gator.

Interpellationens frågor var ganska enkla:

Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att göra det möjligt att förklara fordon förverkade direkt på plats?

Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att göra det möjligt att förklara fordon förverkade trots att föraren inte är fordonets ägare?

Av justitieministerns svar går det inte att utläsa om ministern är beredd att vidta en enda åtgärd utom att det pågår en översyn av problemens omfattning.

Medan arbetsgrupper funderar över omfattningen kör 500 drogpåverkade förare omkring på Stockholms gator. Det är polisens uppfattning om omfattningen, men mina frågor gällde inte omfattningen utan om justitieministern var beredd att vidta åtgärder.

Fru talman! Jag vill därför återigen ställa frågan till justitieministern: Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta?

Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det har alltså gjorts flera straffskärpningar. Jag tror inte att det är rätt väg. Däremot behöver förverkandereglererna ses över. Det är därför som man nu tittar på frågan om omfattningen. Självfallet är syftet att se vad man kan komma fram till.

Jag kan redan nu säga – och här är jag ganska optimistisk – att när det gäller bilar som inte är registrerade på någon ägare har jag svårt att se att man inte skulle kunna gå ett steg längre i effektivitet utan att det ska inverka på det begrepp som används så ofta nuförtiden, nämligen rättssäkerheten.

Det här diskuteras, och det diskuterades så sent som förra måndagen då vi tittade på dessa saker. Syftet är just att öka effektiviteten så att det inte ska få förekomma att personer kör på det sätt som har beskrivits.

Det finns naturligtvis svårigheter när fordonet är i en annan persons ägo, en person som inte har kunnat påverka att bilen har körts av en drogpåverkad. Då måste man göra en avvägning för att se om den bilen ska förverkas för en person som inte på något sett borde ha känt till vad den skulle användas till.

Sedan är det här problemet egentligen mycket större. Det gäller över huvud taget att det finns personer som använder narkotika och samtidigt kör bil. Det allra bästa är naturligtvis att få människor att inte använda narkotika alls.

Som Anders Ygeman känner till kommer nu regeringen att lägga fram en proposition som syftar till att bekämpa narkotika på alla olika områden och inte minst till att förbättra möjligheten till vård. För varje person som man kan rädda kommer det att bli en mindre som kör bil narkotikapåverkad.

Dessutom ställdes frågor i den förra interpellationen om närpolisens. Den får nu ökade resurser som kommer att göra det möjligt att arbeta i förebyggande syfte.

I korthet vill jag svara att det finns en utredning på det här området. Syftet är alldeles klart, att öka effektiviteten så att färre förare kan köra

Anf. 18 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att återigen tacka justitieministern. Det är två saker som är glädjande i justitieministerns svar. Det första är naturligtvis betoningen av förebyggande åtgärder. Hade inte den stackars personen som körde bilen varit drogpåverkad hade olyckan aldrig hänt. Två personers liv hade inte behövt bli förstörda.

Det andra är att justitieministern i dag går längre än i det ursprungliga svaret när det gäller vilka åtgärder som han är beredd att vidta för att öka effektiviteten i rättssystemet, och det är jag tacksam över.

Jag vill ändå fråga när översynen ska vara klar. I februari fick justitieministern en liknande fråga. Han svarade då att det pågår en översyn. I juli svarade justitieministern samma sak och att utredningen skulle vara klar under hösten. Nu i helgen firades första advent, vilket rimligen borde markera en slutpunkt för hösten. Det vore spännande att få veta när översynen är klar och när vi kan få se lagförslaget här i kammaren.

Anf. 19 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det är ett viktigt spørsmål som interpellanten tar upp om åtgärder mot drogade förare. Tyvärr har väl debatten handlat lite för mycket om kostnaden för förverkade bilar. Det är i och för sig ett problem men kanske det mindre. Att stoppa körkortslösa förare och systematisk olovlig körning, där inte sällan onykterhet förekommer, är naturligtvis ännu mer angeläget.

Nu bejakar justitieministern behovet av åtgärder, men han ger, tycker jag, inte något av de enkla besked som skulle kunna ges i en sådan här debatt, nämligen att vi har flera verktyg men att de används för lite. Då tänker jag t.ex. på de fordons- och nykterhetskontroller som polisen sysslar med. Man kan t.ex. se i en del årsredogörelser att bara ungefär hälften utförs av det antal som skulle ha utförts enligt budgeten och de förutsättningar som är givna.

Nu visar också statsrådet på påföljden och talar om att det kan bli fängelse etc. för olika saker, och det ska det naturligtvis vara när det är fråga om allvarliga brott. Problemet är att det har blivit allt mindre tillämpat. Mer ofta blir det fotboja, villkorliga domar, samhällstjänst och vad det kan vara.

Det är klart att allvarliga brott ska ha fängelsepåföljd, inte därför att vi i största allmänhet gillar att folk sitter inlåsta utan för att påpeka just det allvarliga i brottet och koppla fängelsestraffet till en undervisning om att rattfylleri är ett mycket allvarligt problem.

Problemet, fru talman, är att många som är i onyktert tillstånd inte tycker att problemet är rattfyllan, utan för deras del var det att polisen var ute. Jag tror att det är viktigt att man får insikten att problemet är om man inte är i kondition att framföra fordonet.

Därför tycker jag att det skulle behövas en aktivering av de verktyg som samhället redan i dag har, nämligen flera kontroller och en strängare påföljd. Det är ingen tvekan, fru talman, om att det i dag görs en annan bedömning än vad som gjordes för några år sedan då lagen var ny. Och den behöver ses över när det gäller just påföljdsfrågorna.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Anders Ygeman har alldeles rätt i, som jag svarade i juni, att en översyn skulle påbörjats under hösten. Nu är det så att det arbete som pågår i Justitiedepartementet helt har förändrats efter den 11 september. Flera av de saker som vi hade tänkt att vi skulle kunna arbeta med under hösten har inte kunnat påbörjas. Vi har fått skjuta det framför oss, helt enkelt därför att väldigt mycket av arbetet på det straffrättsliga området koncentreras kring terrorismbekämpningen.

Det här är beklagligt. Men jag tror ändå att man har en förstående syn på detta, för det går inte att arbeta hårdare än vad tjänstemännen gör nu i Justitiedepartementet. Det måste ändå finnas en viss arbetsmiljö där, för om vi inte är försiktiga med tjänstemännen kommer det inte att bli några utredningar alls.

Men det här arbetet är på gång. Vi diskuterade det förra måndagen. Jag kan inte ange någon exakt tidsram nu, men jag kan så fort som möjligt meddela den till Anders Ygeman. Och, som sagt, trots det pågående terrorismbekämpningsarbetet har vi diskuterat detta, för vi anser att det är ett prioriterat område.

Vad sedan gäller polisens kontroller kommer ju även polisens möjligheter att öka med de nya satsningar som görs på polisen, och dessa satsningar är inget som kommer. De har redan börjat. Det kom ut 350 nya poliser i juni. Det kommer ut nya poliser nu i december. Vi har startat två nya polisutbildningar, en förra året och nu ytterligare en. Det polisiära arbetet kommer alltså att kunna intensifieras även på det här området.

Vad gäller påföljderna vill jag först säga att fotboja inte är någon påföljd, utan det är någonting som används vid fängelse under tre månader. Den används alltså när man dömts till fängelse.

Jag tror inte på uppfattningen att det har blivit mindre strängt i våra domstolar, tvärtom. Men oavsett vilket är det domstolarna som sätter praxis och inte vi politiker, och så tycker jag också att det ska förbli.

Anf. 21 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret, och jag ser fram emot resultatet av översynen.

Jag vill ändå passa på tillfället att markera mot Elver Jonssons syn att strängare fängelsestraff skulle vara lösningen på problematiken.

Den förare som körde på Rebecka är nu dömd. Han var tidigare dömd 114 gånger för olovlig körning. Jag tror att i den typ av fall som jag tagit upp i min interpellation handlar det om att förverka de fordon det rör sig om. Föraren i fråga har över huvud taget aldrig haft körkort. Han har som sagt varit dömd 114 gånger och avtjänat en mängd olika fängelsestraff.

Jag ser fram emot att diskutera betänkandet efter propositionen om åtgärder mot drogade förare.

Anf. 22 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag vill bara helt kort, som en liten replik till Ygeman, säga att jag hoppas att jag inte var otydlig när det gäller påföljden. Den är ju kopplad till en undervisning, och det är lite av poängen. Det är alltså inte att sätta folk i fängelse. Jag sade ju särskilt att det inte ska vara något egenintresse.

Men vad kan en fängelsevistelse ge? För det första: ett besked om att detta är ett mycket allvarligt brott. För det andra: vetskap om vad man har sysslat med. Lite grann av rattfylleriets problem är att det är för otydligt både för dem som tidigare straffats men också för dem som möjligen kan vara presumtiva rattfyllerister.

Jag vill säga till justitieministern att jag tycker att det är bra att vi har en restriktiv lagstiftning när det gäller rattonykterheten i Sverige. Det är en av de saker som vi kanske skulle låta bli lite av en exportvara till Europa, för där är man slappare i synen på detta.

Jag önskar justitieministern all lycka i arbetet att inspirera till en strängare syn också ute i Europa, för det skulle rädda många människoliv. Och jag förutsätter, fru talman, att all vår lagstiftning syftar till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Justitieutskottets betänkanden 2001/02:JuU1, JuU4 och JuU5

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2001/02:MJU4 och MJU6

Finansutskottets betänkande 2001/02:FiU7

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.06 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 11.45 då de för dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.45.

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2001/02:76 Teracom AB – garanti och omstrukturering

Prot. 2001/02:39

3 december

Svar på

interpellationer

Prot. 2001/02:39
3 december

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2001/02:SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)
2001/02:SfU5 Vissa socialförsäkringsfrågor
2001/02:SfU7 Senareläggning av premiepensionens efterlevandeskydd före pensionstiden

Försvarsutskottets betänkanden
2001/02:FöU1 Totalförvarsbudgeten för år 2002
2001/02:FöU2 Försvarsbeslut för 2002–2004

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 december

2001/02:333 av *Hillevi Larsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Exit Skåne
2001/02:334 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Mona Sahlin
EU och utvecklingsprogram
2001/02:335 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist
Tinnitus hos barn
2001/02:336 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist
Unga missbrukare
2001/02:337 av *Sten Tolgfors* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Svensk näringspolitik
2001/02:338 av *Maria Larsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Fattigdom och hälsoproblem i Central- och Östeuropa
2001/02:339 av *Lena Ek* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Vindkraftsparken Klasården
2001/02:340 av *Agne Hansson* (c) till jordbruksminister Margareta Winberg
Anpassning av livsmedelslagen och naturlig förskoleverksamhet
2001/02:341 av *Maria Larsson* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Utförsäljning av försvarsmateriel
2001/02:342 av *Stig Rindborg* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Arvodering av sakkunniga vid domstol

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.46.

Prot. 2001/02:39
3 december

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 2001/02:104 om attityder i skolan	1
Anf. 1 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	1
Anf. 2 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	3
Anf. 3 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	4
Anf. 4 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	5
Anf. 5 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	6
Anf. 6 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	7
Anf. 7 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	8
4 § Svar på interpellation 2001/02:100 om staten och medborgarna.....	8
Anf. 8 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	8
Anf. 9 ELVER JONSSON (fp)	10
Anf. 10 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	11
Anf. 11 ELVER JONSSON (fp)	12
Anf. 12 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	12
Anf. 13 ELVER JONSSON (fp)	13
Anf. 14 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	13
5 § Svar på interpellation 2001/02:88 om åtgärder mot drogade förare.....	14
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 16 ANDERS YGEMAN (s)	15
Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 18 ANDERS YGEMAN (s)	17
Anf. 19 ELVER JONSSON (fp)	17
Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
Anf. 21 ANDERS YGEMAN (s)	18
Anf. 22 ELVER JONSSON (fp)	18
6 § Förnyad bordläggning.....	19
Ajournering.....	19
Återupptagna förhandlingar	19
7 § Bordläggning.....	19
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	20
9 § Kammaren åtskildes kl. 11.46.	21